Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze

http://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/questions/753

Jautājums

Vai drīkst teikt: *apsveikt prezidentu ar stāšanos amatā*?

Atbilde

Jā, mēs drīkstam apsveikt ar kādu notikumu.

Latviešu valodā aiz vārda *apsveikt* (reizēm arī *sveikt*) parasti lietojams lokatīvs: *apsveikt dzimšanas dienā*; *apsveikt Lieldienās* utt. Sveicot svētkos, nav vēlams lietot prievārdu *ar*, tātad aplami būtu teikt: *apsveikt ar dzimšanas dienu; apsveikt ar Lieldienām*.
Ja mēs kādu sveicam nevis svētkos, bet kāda notikuma sakarā, drīkstam lietot arī konstrukciju ar prievārdu *ar*: *apsveikt ar meitiņas piedzimšanu*; *apsveikt ar skolas beigšanu*; *sveikt prezidentu ar stāšanos amatā* u.tml.
Reizumis prievārdiskās konstrukcijas vietā var lietot arī konstrukciju ar nelokāmo divdabi: *sveicam prezidentu, stājoties amatā; apsveicam, skolu pabeidzot*. Šajos izteikumos ir absolūtā datīva konstrukcijas – divdabja teiciena paveids, kuru veido nelokāmais divdabis ar *-ot*, *-oties* un ar kuru izteiktajai darbībai ir savs patstāvīgs, no teikuma galvenās darbības otršķirīgs rādītājs. Absolūtā datīva kontrukciju darītājs ir izteikts ar datīva locījuma vārdformu, taču dažkārt darbības veicēju var arī neminēt, ja tas saprotams no konteksta un situācijas, proti: *sveicam prezidentu, [viņam] stājoties amatā; apsveicam, [tev] skolu pabeidzot*.

Avoti

Latviešu valodas gramatika. Atb. red. D. Nītiņa, J. Grigorjevs. Rīga : LU Latviešu valodas institūts, 2013, 817.–818. lpp.

Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca: apsveikt

© Latviešu valodas aģentūra, 2017